

Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van De defensieve architectuur opgetrokken rond Antwerpen vanaf de Belgische onafhankelijkheid (1830) tot en met de Eerste Wereldoorlog (1918) (van Fort Steendorp tot Fort Haasdonk) in Oost-Vlaanderen, schans Lauwershoek te TEMSE

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, 1, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19 november 2010, 13 mei 2011, 10 juni 2011, 9 september 2011 en 14 oktober 2011;

Gelet op het ministerieel besluit van 28 juli 2011 houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen De defensieve architectuur opgetrokken rond Antwerpen vanaf de Belgische onafhankelijkheid (1830) tot en met de Eerste Wereldoorlog (1918) (van Fort Steendorp tot Fort Haasdonk) in Oost-Vlaanderen, schans Lauwershoek te TEMSE;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen op datum van 29 maart 2012, zoals voorgelegd aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 3 mei 2012 ,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8

december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009:

Wegens de historische, in casu militairhistorische en de historische, in casu architectuurhistorische waarde:

- als monument

De defensieve architectuur opgetrokken rond Antwerpen vanaf de Belgische onafhankelijkheid (1830) tot en met de Eerste Wereldoorlog (1918) (van Fort Steendorp tot Fort Haasdonk) in Oost-Vlaanderen, Schans Lauwershoek, gelegen te TEMSE, niet bepaald zn

bekend ten kadaster:

TEMSE, 3e afdeling, sectie C, perceelnummer(s) 1A (deel)
zoals afgebakend op bijgevoegd plan

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische, in casu militairhistorische waarde:

De schansen Lauwershoek en Landsmolen werden opgetrokken na de beslissing van de Belgische regering in 1906 om de tweede fortenlinie rond Antwerpen verder te verstevigen door het optrekken van Schansen tussen de forten. Zodoende zou het Nationaal Reduit Antwerpen beschermd zijn tegen zowel een Franse als Duitse inval. De werken waren onvoltooid bij het begin van de Eerste Wereldoorlog. De snelle val van Antwerpen in 1914 noopte de Duitse bezetter tot het versterken van de linie door het geheel van forten en schansen aan te vullen met bunkers.

De bunkers behoren tot de Duitse bunkerlinie 'Stellung Antwerpen' die werd opgetrokken in 1916-1917 als bescherming tegen een invasie vanuit het westen en Nederland. Ze behoort tot de Armeegruppe Antwerpen. De linie in het voorgestelde gebied geeft een zeer goed en representatief beeld van de samenhang en aanleg van een Duitse defensieve bunkerlinie uit de Eerste Wereldoorlog in een zone waar oudere militaire structuren aanwezig waren. De schansen en de volledige bunkerlinie benadrukken de grote symbolische en militaire waarde welke Antwerpen en zijn haven hadden tijdens zowel vreedetijd (voor 1914) als de beide wereldoorlogen voor zowel België als bezetter.

De schansen, bunkers en de volledige linie zijn een representatief voorbeeld van de hergebruik van oudere militaire gebouwen en structuren door de Duitse bezetter tijdens Wereldoorlog I en de verdere uitbouw van de linie als gevolg van evoluties in de wapenontwikkeling.

De linie fungeerde in Oost-Vlaanderen als scheidingslijn tussen Etappegebied (achtergebied van het 4de Duitse Leger) en het Okkupationsgebied (eigenlijk bezettingsgebied). Er waren tussen die twee gebieden controleposten en Passierscheine waarvan voor zover bekend geen fysieke sporen bewaard bleven.

Historische, in casu architectuurhistorische waarde:

De beide schansen werden opgetrokken in ongewapend beton een relatief nieuw bouwproduct in de architectuur voor de late 19de eeuw en vroege 20ste eeuw. Beide schansen behielden hun traditionele opbouw met een gelijkvloers en een verdieping,

die personeel en materieel tegen een bombardement moet beschermen. De constructie van Schans Lauwerhoek vertoont, in vergelijking met de andere schansen, een verschuiving tussen de twee helften langs de kapitaal, wat als uitzonderlijk dient beschouwd te worden.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009 en 4 december 2009 en 10 juni 2011 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009, 11 januari 2010 en 2 augustus 2011).

Brussel,

17 JULI 2012

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS